

The suggested pattern of the management reporting can be used for information flow formation at any level of management with the difference in structure and content of prepared reporting. Thus, these reports can be drawn up on all the segments of the ordinary enterprise activity.

For higher managerial staff the reports are presented through balanced scorecard system with key indicators of effectiveness. At each next level management data will be presented in more details for operative decision making.

Keywords: *management, management reporting, information flows, business segments, responsibility centers.*

УДК 354:338

ІНВЕСТИЦІЙНІ КРЕДИТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У ФІНАНСУВАННІ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

**К.М. Мельник, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва**

У статті досліджено роль інвестиційних кредитів комерційних банків у фінансуванні аграрного сектора економіки. Проведено аналіз інвестиційного кредитування аграрної галузі. Виявлено фактори, що стримують розвиток довгострокового банківського кредитування аграрних підприємств та запропоновано варіанти і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *аграрний сектор, інвестиційні кредити, банківське кредитування, кредитні ризики, аграрні проекти.*

Постановка проблеми. Реалізація сучасних завдань соціально-економічного розвитку України в умовах посилення фінансових обмежень визнає необхідність підвищення ролі інвестиційного кредитування комерційних банків у фінансуванні аграрного сектора економіки. Висока стратегічна важливість аграрного сектора поряд із його низькою привабливістю для приватних інвесторів та кредиторів внаслідок невеликої рентабельності виробництва продукції, високих сільськогосподарських ризиків, відсутності ліквідної застави, великого періоду обороту капіталу тощо обумовлюють необхідність державної підтримки даної сфери галузі економіки. Однією з найбільш перспективних форм фінансування аграрних програм і проектів є інвестиційне кредитування комерційними банками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем і перспектив розвитку банківської інвестиційної діяльності присвячені праці О.М. Загурського [1], Ю.О. Лупенка, М.Я. Дем'яненка, Л.М. Ковалю [2], І.І. Лукінова, Т.В. Майорової [3], О.О. Непочатенко [4], Г.М. Чепелюк [5] та ін. Проте, зважаючи на невисоку частку кредитів аграріям в загальній структурі кредитних портфелів банків, слід зазначити, що інвестиційне кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні сільськогосподарських

товаровиробників, тому це питання потребує подальшого вивчення й удосконалення.

Метою статті є дослідження проблем формування довгострокового кредитного механізму в аграрному секторі та визначення пріоритетних напрямів і перспектив їх вирішення.

Методика досліджень. У процесі дослідження використано такі наукові методи як: абстрактно-логічний, емпіричний (узагальнення та порівняння), рядів динаміки, а також системного підходу до рішення проблем.

Результати досліджень. Роль сільського господарства в економіці будь-якої країни є досить високою. Навіть самі промислово розвинені країни вкладають дуже великі кошти в розвиток аграрного сектора економіки.

Україна історично є аграрною країною, тому сільське господарство – одна з найважливіших галузей народного господарства. Воно дає життєво необхідну людині продукцію – основні продукти харчування і сировину для вироблення предметів споживання, проте більше, ніж інші галузі потерпає від нестачі фінансових ресурсів.

Протягом 2010–2014 років в середньому до 80% агроформувань отримували чистий прибуток (табл. 1.). Такий стан з точки зору економічної теорії і міжнародної практики є типовим, як в галузевому так і загальноекономічному аспектах. Вважається цілком прийнятним, що приблизно третина суб'єктів галузі чи економіки в цілому є збитковими.

1. Основні показники діяльності підприємств галузі сільського господарства *

Показник	Рік				
	2010	2011	2012	2013	2014
Чистий прибуток, млн грн	17253,6	25267,0	26728,4	14925,7	20262,9
Підприємства, які одержали чистий прибуток, у % до загальної кількості	69,6	83,5	78,6	80,3	84,8
Фінансовий результат, млн грн	22094,9	30182,3	33570,1	26186,6	50949,8
Підприємства, які одержали чистий збиток у % до загальної кількості	30,4	16,5	21,4	19,7	15,2
Фінансовий результат, млн грн	4841,3	4915,3	6841,7	11260,9	30686,9
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	24,5	24,7	22,8	11,7	21,1

* складено автором за даними джерела [6].

Нині сільгоспвиробники працюють у доволі специфічних умовах, яким притаманний і сезонний розрив між вкладенням і надходженням коштів, і безперервність процесів біологічного відтворення ресурсів тощо, а тому кредитні ресурси, особливо довгострокові, відіграють вирішальну роль у розвитку аграрного сектора економіки України.

Науковцями ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України розроблені стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на

період до 2020 року[7]. Зокрема, метою стратегії розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства визначено забезпечення кількісного та якісного зростання фондооснащеності галузі, формування її активної частини в обсягах, спроможних забезпечити своєчасне і якісне виконання повного комплексу сільськогосподарських робіт за сучасними енергоощадними і безпечними технологіями.

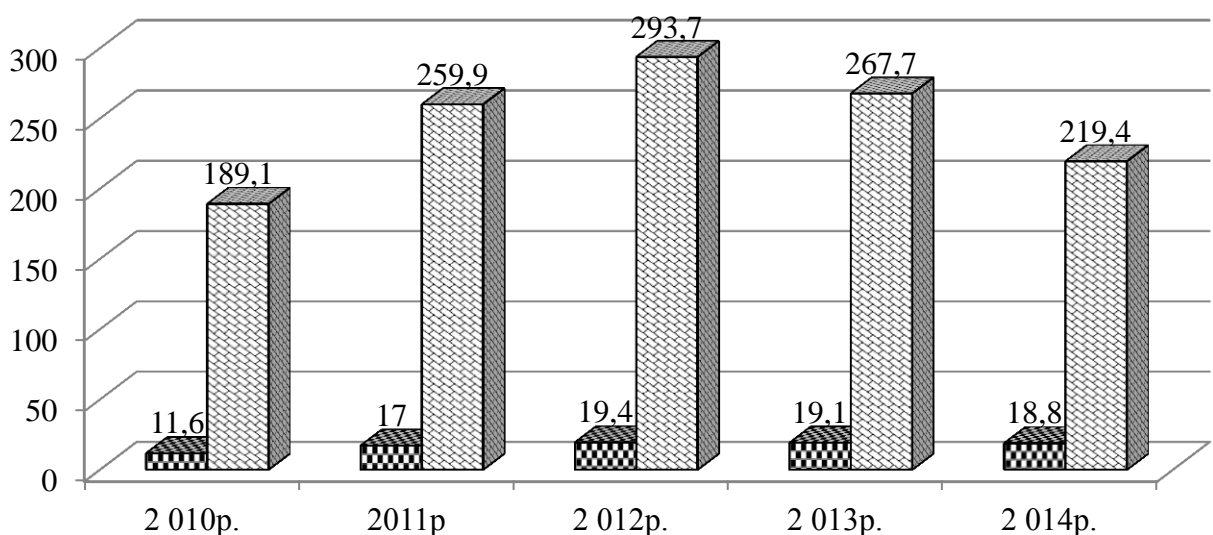
Індикаторами розвитку є наступні:

- збільшення вартості основних виробничих засобів (у порівняльних цінах) не менше ніж на 7% щорічно;
- забезпечення двократного перевищення обсягів закупівлі сільськогосподарської техніки над обсягами її вибуття;
- збільшення частки вітчизняної техніки в загальній ємності ринку технічних засобів до 2020 р. до рівня 60-70%;
- навантаження ріллі на один універсальний трактор тягового класу 0,6-0,9 т/с для господарств населення до 2020 р. до 10 га [7].

Одним з пріоритетних напрямів державної аграрної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі. Основні напрями капіталовкладень у сільське господарство – це введення в дію тваринницьких приміщень; будівництво сховищ для картоплі, овочів і фруктів; зведення теплиць закритого ґрунту; будівництво комбікормових, силосних і сінажних споруд; рекультивация земель.

Отже, для відтворення і розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства необхідно створити сприятливі умови для залучення інвестицій та реформувати амортизаційну систему галузі в інвестиційному напрямі.

Дані статистичних спостережень щодо інвестування за період 2010-2014 рр. свідчать про нестабільну ситуацію в сільському господарстві (рис. 1).

■ капітальні інвестиції в сільське, лісове та рибне господарство, млрд грн

▣ капітальні інвестиції в економіку України, млрд грн

Рис. 1. Капітальні інвестиції в економіку України та сільське, лісове та рибне господарство[6]

В 2010 – 2012 рр. відмічається тенденція до збільшення капітальних інвестицій як в економіку України, так і в сільське господарство, проте вже в 2013 р. ситуація дещо погіршилася і намітилася тенденція до спаду. Частка сільського господарства в інвестиціях в основний капітал становить 6,1–8,6% від загального обсягу інвестицій, а поточні програми сільськогосподарських підприємств доступні лише для суб'єктів великого бізнесу.

Прямі іноземні інвестиції (рис. 2) є одним із важливих аспектів інвестування при визначенні доцільності його реалізації. Аналіз динаміки обсягів прямого іноземного інвестування в Україну має тенденції до зростання з 40 053 млн дол США у 2010 р. до 57 056,4 млн дол США в 2014 р і відповідно в сільське, лісове та рибне господарство – з 680,4 млн дол США до 776,9 млн дол США. Проте на початок 2015 р. ситуація погіршилася і прямі іноземні інвестиції зменшилися, в порівнянні з 2014 р. на 11 140,4 млн дол США в економіку України і на 182,8 млн дол США в сільське, лісове та рибне господарство, що пов'язано з ситуацією, яка склалася в країні. Це свідчить про те, що сільськогосподарське виробництво є непривабливим для іноземного інвестування через відсутність гарантій прав власності на землю як основний сільськогосподарський актив та нестійкістю державних гарантій (дотацій) підтримки національних виробників.

Рис. 2. Обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку України та сільське, лісове та рибне господарство на початок року[6]

Важливим елементом економічного розвитку аграрного виробництва у більшості розвинутих країн є кредитний механізм. Його роль у формуванні й накопиченні аграрного капіталу певною мірою визначається питомою вагою позикових коштів (кредитною заборгованістю сільського господарства) у вартості основного капіталу. До країн із найвищою питомою вагою

позикових коштів в основному капіталі сільського господарства належить Англія, Німеччина, Франція, Італія, Австрія та скандинавські країни і Бельгія. Починаючи з 60-х років ХХ століття частка загальної кредитної заборгованості в аграрному капіталі цих країн (без нерухомості) досягає в Італії і Бельгії – понад 30%, у Франції – понад 40%, в Англії і Німеччині, близько 50% [8]. В Україні за рахунок кредиту формується лише 18-20% коштів аграрних підприємств [9].

Інвестиційне кредитування сільськогосподарських підприємств передбачає ряд особливостей (як і інші види кредитування сфери), зумовлених специфікою галузі, що викликає необхідність окремого підходу до кредитування, який полягає у мінімізації кредитного ризику та стимулюванні розвитку інвестиційного кредитування з боку держави.

Динаміка банківського кредитування аграрного сектору України за період 2010 – 2014 рр. (табл. 2) свідчить, що темпи кредитування як в економіку країни, так і в аграрну сферу мають тенденцію до збільшення, як в абсолютних так і в відносних показниках. Причому банки нарощували кредитні операції навіть тоді, коли не було зростання ВВП.

2. Динаміка кредитних вкладень в економіку України та аграрну сферу*

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Номінальний ВВП економіки України, млрд грн	1082,6	1316,6	1408,9	1454,9	1566,7
Номінальний ВВП сільського господарства України, млрд грн	194,9	233,7	223,1	252,8	251,4
Частка сільського господарства в економіці України, %	18,0	17,8	15,8	17,4	16,0
Кредити в економіку, млрд грн	732,8	801,8	815,1	910,8	1020,7
Кредити в сільське господарство, млрд грн	27,9	36,0	39,5	44,3	59,6
Частка сільського господарства в економіці України, %	3,8	4,5	4,8	4,9	5,8

* складено автором за даними джерел [6, 11].

Однак, незважаючи на абсолютне зростання у 2010–2014 рр. обсягів кредитування з 27,9 млрд грн до 59,6 млрд грн (майже в 2 рази), у структурі кредитних вкладень істотних змін не відбулося: основна маса кредитів носить короткостроковий характер і спрямована, переважним чином, на поповнення обігових коштів сільськогосподарських підприємств. Необхідно також відмітити, що навіть з урахуванням динаміки певних позитивних змін, які відбуваються у сфері кредитування аграрного сектору, рівень вкладу сільського господарства у валовий внутрішній продукт України за 2010-2014

рр. (16-18%) в 3,5 рази перевищує відсотковий рівень наданих йому кредитів (3,8-5,8%).

Існуючий рівень процентних ставок на банківські кредити досить високий, що стримує попит на банківське кредитування з боку аграрного сектору економіки. Динаміка відсоткових ставок аграрним підприємствам представлена на рис.3.

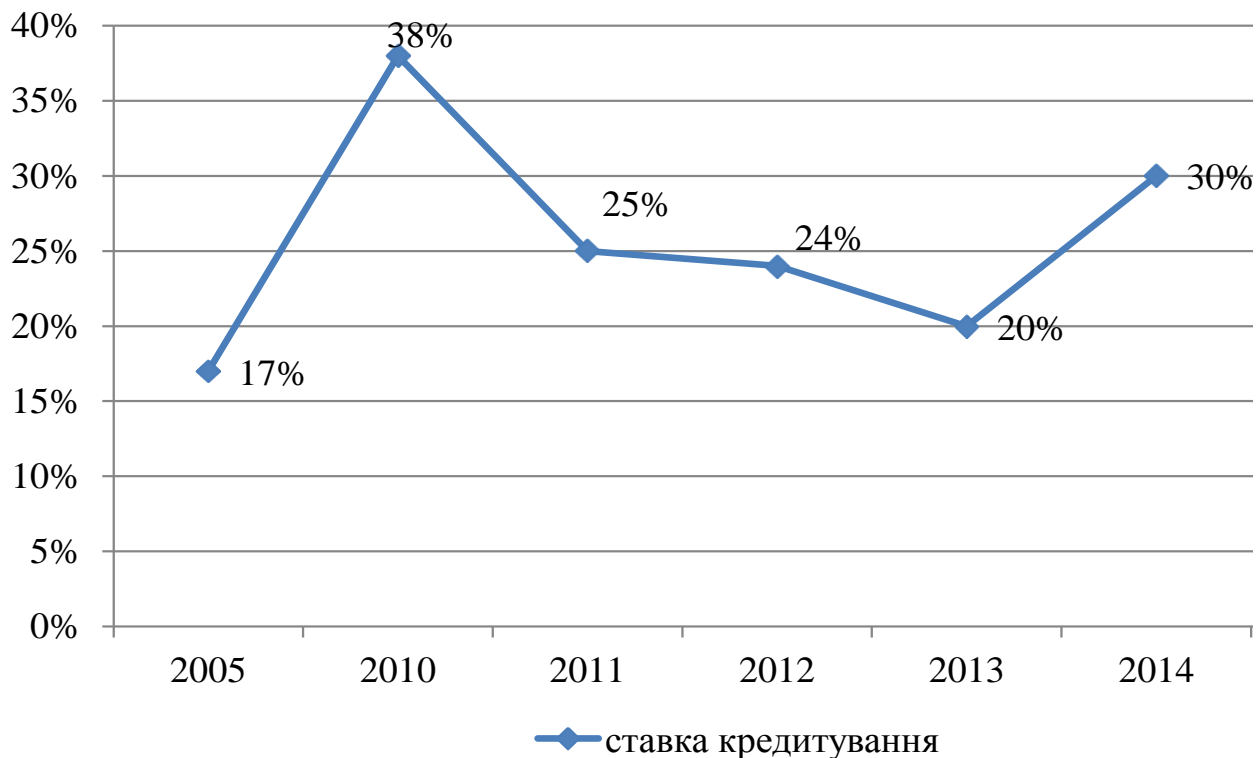

Рис. 3. Відсоткова ставка за кредитами підприємствам аграрної сфери[11]

У 2014 році вітчизняна економіка відчувала на собі впливи створених раніше дисбалансів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Також несприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, військовий конфлікт на Сході України, анексія АР Крим і м. Севастополя, торгівельні обмеження зі сторони Російської Федерації негативно позначилися на економіці країни. Частка прострочених кредитів в аграрний сектор склала майже 11%. Прострочена заборгованість за кредитами сільськогосподарським підприємствам у 2014 році становила 6,04 млрд грн, з яких 2,7 млрд грн – за кредитами в національній валюті, 3,3 млрд грн – в іноземній валюті [11].

Отже, незважаючи на очевидний прогрес в останні роки у розвитку фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері й істотне розширення банківського кредитування, фінансування сільськогосподарських товаровиробників ускладнюється через низку об'єктивних та суб'єктивних причин:

1) нестійка фінансова діяльність, викликана збитковістю, високим кредитним навантаженням, недоотриманням врожаю, низькими закупівельними цінами і т.д.;

2) відсутність достатньої заставної бази;

3) відсутність кваліфікованих спеціалістів на селі для впровадження сучасних технологій у виробництві сільськогосподарської продукції і забезпечення ефективного фінансування діяльності;

4) високі процентні ставки;

5) застарілі технології виробництва та використання морально і фізично зношеної техніки;

6) низький рівень інвестиційної привабливості галузі.

Українські банки не забезпечують фінансування виробничих інвестицій підприємств через механізм кредитування. Тому необхідність інвестиційного кредиту статистично підтверджується та об'єктивно впливає з обслуговування кредитними ресурсами кругообігу основних виробничих фондів та формування товарно-матеріальних запасів підприємств, що зумовлено невідповідністю суми наявних коштів потребам розширеного відтворення капіталу.

На сьогодні основними «гравцями» на ринку кредитування АПК виступають КБ Приват Банк, АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «Державний ощадний банк України».

Потрібно зазначити, що банки, які працюють з аграрним сектором, на даний час не лише кредитують підприємства, а й розробляють спеціальні кредитні продукти: лізинг сільськогосподарської техніки, сільськогосподарська техніка у розстрочку, насіння, добрива, засоби захисту рослин та інші ТМЦ у кредит, кредити за рахунок міжнародних кредитних ліній та ін.

До спеціальних пропозицій банків для аграріїв можна віднести вексельне фінансування (з відстрочкою платежу), коли фінансується придбання товарів (наприклад засобів захисту рослин) за допомогою авалювання векселів, форвард, лізинг, акредитивні операції та ін.

На сьогодні спільна партнерська програма від Байєр та Райффайзен Банку Аваль надає унікальні умови авалювання векселів для кінцевих споживачів – сільгоспідприємств та фермерів всього під 1%.

Програма авалювання векселів для аграрного сектору протягом останніх років засвідчила свою високу ефективність та зручність для всіх учасників ринку. Даний фінансовий інструмент дозволяє оптимізувати витрати на залучений капітал, що особливо актуально в період значної волатильності на ринку та високої вартості традиційного фінансування. В 2015 році обсяг авальованих векселів в Райффайзен Банку Аваль зріс втричі в порівнянні з попереднім роком і склав понад один мільярд гривень. Анонсована програма фінансування є свідченням вагомої підтримки АПК, яку Райффайзен Банк Аваль продовжує надавати аграріям вже більш ніж 20 років [12].

З огляду на специфіку сільськогосподарської галузі, яка схильна до значних виробничих і економічних ризиків, банківський сектор не в змозі самостійно вирішити зазначені проблеми. У зв'язку з цим все більш значну роль в забезпеченні фінансування аграрного сектора набуває державна підтримка.

Запропонована нами схема (рис. 3) дозволить всебічно забезпечити сільськогосподарські підприємства заходами державної та банківської підтримки для організації безперервного виробничого процесу і розширення

Рис. 3. Напрями розвитку фінансової підтримки сільгосптоваровиробників за участю банківського сектора і держави

Висновки. Забезпечити економічне відродження аграрного сектора вітчизняної економіки неможливо без прогресивної техніко-технологічної бази та достатнього обсягу інвестиційних надходжень на її оновлення. Вагомими причинами порівняно невеликих обсягів інвестицій в підприємства аграрної сфери є відсутність сприятливого середовища та обґрунтованої концепції економічного розвитку галузі. Розв'язання зазначених проблем повинна взяти на себе держава. Державна політика в аграрній сфері має опиратися на нові підходи у прийнятті рішень щодо оптимальних умов для суттєвого збільшення соціального, інвестиційного і виробничого потенціалу. Досягти забезпечення поставленої мети держава може за допомогою низки методів економічного, організаційного та

правового характеру, котрі б реалізувалися нею у складі загальної економічної реформи. У пошуку та поєднанні цих методів полягають перспективи подальших досліджень в зазначеному напрямку.

Література

1. Загурський О. Проблеми фінансування підприємств аграрного сектору та шляхи їх подолання / О. Загурський // Банківська справа. – 2015. – №3. – С. 52-61.
2. Коваль Л.М. Інвестиційне кредитування підприємств аграрного сектору / Л.М.Коваль // Економіка АПК – 2015. – №1. – С. 35-40.
3. Майорова Т.В. Банківське кредитування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/57444/53697>.
4. Непочатенко О.О. Активізація інвестиційної діяльності як спосіб зміцнення фінансової безпеки аграрного сектору / О.О. Непочатенко // Агросвіт. – №1. – С. 3-6.
5. Чепелюк Г. М. Банківське інвестиційне кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні / Г. М. Чепелюк, І.В. Цистан // Фінансовий простір. – 2015. – № 2 (18). – С. 122–129.
6. Сільське господарство України. Статистичний збірник за 2014 р. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
7. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012, 182 с.
8. Коробейников М. Зарубежная практика кредитования сельского хозяйства [Электронный ресурс] / М. Коробейников // Международный сельскохозяйственный журнал. – 2010. – № 4. – Режим доступа: http://www.creditcoop.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=108:agro-practice&catid=34:countries.
9. Пугачов М.І. Фінансові чинники розвитку аграрного сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://amdi.org.ua/docs/RT20130419/1Pugachov.pdf>.
10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
11. Кредитування сільськогосподарських корпорацій іншими депозитними корпораціями (банками) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
12. Вигідні умови вексельного фінансування для українських аграріїв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bayer.ua/media/news/2016_03_14_new_financial_terms.php.

References

1. Zahurskyi, O. (2015). Problems of financing enterprises of agrarian sector and methods of its solving. *Bank Business*, 2015, no. 3, pp. 52-61. (in Ukrainian).

2. Koval, L. (2015). Investment crediting enterprises of agrarian sector. *Economics of Agro Industrial Complex*, 2015, no.1, pp. 35-40. (in Ukrainian).

3. Maiorova, T. Bank crediting of investment activity of agricultural enterprises. Accessed at <http://fkd.org.ua/article/viewFile/57444/53697>. (in Ukrainian).

4. Nepochatenko, O. Activation of investment activity as a method of strengthening finance safety of agrarian sector. *Agro World*, no. 1, pp. 3-6. (in Ukrainian).

5. Chepeliuk, H. (2015). Bank investment crediting agricultural enterprises in Ukraine. *Finance Space*, 2015, no. 2 (18), pp. 122–129. (in Ukrainian).

6. Agriculture of Ukraine. Statistic collected volume for 2014. State Service of Statistics of Ukraine. Accessed at: www.ukrstat.gov.ua.

7. Lupenko, Yu., Mesel-Veseliak, V. (2012). *Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period to 2020*. Kyiv: IAE, 2012. 182 p. (in Ukrainian).

8. Korobeinikov, M. (2010). Foreign practice of crediting agriculture. *International Agricultural Journal*, 2010, no 4. Available at: http://www.creditcoop.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=108:agro-practice&catid=34:countries. (in Russian).

9. Puhachov, M. Finance factors of the development of agrarian sector of Ukraine. Accessed at: <http://amdi.org.ua/docs/RT20130419/1Pugachov.pdf>. (in Ukrainian).

10. Official web site of National Bank of Ukraine. Accessed at: <http://www.bank.gov.ua>. (in Ukrainian).

11. Crediting agricultural corporations with other deposit corporations (banks). Accessed at <http://www.bank.gov.ua>. (in Ukrainian).

12. Profitable terms of bill financing for Ukrainian agrarians. Accessed at http://www.bayer.ua/media/news/2016_03_14_new_financial_terms.php. (in Ukrainian).

Одержано 05. 04. 2016

Аннотация

Мельник К.Н.

Инвестиционные кредиты коммерческих банков в финансировании аграрного сектора экономики Украины

Реализация современных задач социально-экономического развития Украины в условиях усиления финансовых ограничений признает необходимость повышения роли инвестиционного кредитования коммерческих банков в финансировании аграрного сектора экономики.

Целью статьи является исследование проблем долгосрочного кредитного механизма в аграрном секторе и определение приоритетных направлений и перспектив их решения.

В процессе исследования использованы следующие научные методы как: абстрактно-логический, эмпирический, рядов динамики, а также системного подхода к решению проблем.

Данные статистических наблюдений по инвестированию за период 2010-2014гг.

свидетельствует о нестабильной ситуации в сельском хозяйстве. В 2010 - 2012 гг. отмечается тенденция к увеличению капитальных инвестиций как в экономику Украины, так и в сельское хозяйство, однако уже в 2013 г. ситуация несколько ухудшилась и наметилась тенденция к снижению.

Динамика банковского кредитования аграрного сектора Украины за период 2010 - 2014 гг. свидетельствует, что темпы кредитования как в экономику страны, так и в аграрную сферу имеют тенденцию к увеличению, как к в абсолютных так и в относительных показателях. Причем банки наращивали кредитные операции даже тогда, когда не было роста ВВП. Однако, несмотря на абсолютный рост объемов кредитования с 27,9 млрд грн до 59,6 млрд грн (почти в 2 раза), в структуре кредитных вложений существенных изменений не произошло: основная масса кредитов носит краткосрочный характер и направлена, преимущественным образом, на пополнение оборотных средств сельскохозяйственных предприятий.

Обеспечить экономическое возрождение аграрного сектора отечественной экономики невозможно без прогрессивной технико-технологической базы и достаточного объема инвестиционных поступлений на ее обновление. Весомыми причинами сравнительно небольших объемов инвестиций в предприятия аграрной сферы является отсутствие благоприятной среды и обоснованной концепции экономического развития области. Решение указанных проблем должно взять на себя государство. Государственная политика в аграрной сфере должна опираться на новые подходы в принятии решений относительно оптимальных условий для существенного увеличения социального, инвестиционного и производственного потенциала. Достичь обеспечения поставленной цели государство может с помощью ряда методов экономического, организационного и правового характера, которые бы реализовались ней в составе общей экономической реформы.

Ключевые слова: *аграрный сектор, инвестиционные кредиты, банковское кредитование, кредитные риски, аграрные проекты.*

Annotation

Melnyk K.N.

Investment credits of commercial banks for financing the agrarian sector of economics in Ukraine

Implementation of modern issues of socio-economic development in Ukraine under the conditions of strengthening financial constraints recognizes the need to increase the role of investment lending of commercial banks in financing the agricultural sector.

The aim of the article is to study issues of the long-term credit mechanism in the agricultural sector and definition of priority directions and prospects of their solution.

In the study the following research methods as abstract and logical, empirical, time series were used, as well as a systematic approach to problem solving.

Data of statistical observations on investment in 2010-2014 indicated an unstable situation in agriculture. In 2010-2012 there was a tendency to the increase in capital investment in the economy of Ukraine, as well as in agriculture but in 2013 the situation deteriorated and there was a downward trend.

The dynamics of bank lending to the agricultural sector of Ukraine in 2010-2014 showed that lending rates in the economy and in agriculture tended to increase, both in absolute and in relative terms. Moreover, the banks stepped up lending operations, even when there was no growth in GDP. However, despite the absolute growth in lending from 27.9 billion USD to 59.6 billion USD (almost 2 times), in the structure of credit investments no significant changes occurred. The bulk of loans is short-term in nature and aimed advantageously to finance working capital of agricultural enterprises.

To ensure the economic revival of the agricultural sector of the national economy is

impossible without advanced technical and technological base and sufficient investment income for its renewal. Compelling reasons of relatively small volumes of investments into enterprises of the agrarian sector is the lack of a favorable environment and sound concept of economic development of the region. The solution to these problems is to be undertaken by the government. The state policy in the agrarian sector should be based on new approaches to making decisions about the optimal conditions for a substantial increase in social, investment and production potential. To achieve this goal the government can use a number of methods of economic, organizational and legal measures which would be realized as a part of its overall economic reform.

Keywords: *agrarian sector, investment credits, bank crediting, credit risks, agrarian projects.*

УДК 65.012.34

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЛОГІСТИКИ З УРАХУВАННЯМ ЛАНЦЮГА ПОСТАВОК

**С. М. Скочиляс, кандидат економічних наук
Тернопільський національний економічний університет**

На основі проведених досліджень аргументовано найбільш цінні елементи управління інтеграцією суб'єктів господарювання з огляду на особливості логістичного ланцюга, розглянуто концептуальні основи логістичної інтеграції, спираючись на стратегії інтегрованого логістичного управління.

Ключові слова: *інтеграція, логістичний ланцюг, логістична система, синергійний ефект, стратегія.*

Постановка проблеми. Інтеграція економіки України у світовий економічний простір вимагає розвитку нових підходів до розробки концепцій, принципів та методологій інтегрованого управління підприємством. Максимальна інтеграція логістичної активності підприємства, від місця виникнення до місця споживання потоку матеріальних ресурсів і готової продукції, все очевидніше перетворюється на ключову умову досягнення кінцевої мети бізнесу з мінімальними витратами, вимагаючи уточнення і радикального перегляду методологічних основ сучасного аналізу та контролю. Діяльність підприємств може стати посправжньому ефективною у випадку залучення в інтеграцію споживачів і постачальників – перебудови бізнесу на основі логістичного підходу, який полягає в інтеграції окремої ланки логістичного ланцюга в єдину систему наскрізного керування матеріальними й інформаційними потоками з метою досягнення бажаного результату з мінімальними витратами часу й ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інтеграції суб'єктів господарювання обумовили відбиття окремих елементів у дослідженнях, що присвячені питанням теорії та практики підвищення